

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 2012/4162-0 562 OH
Saksbehandler Ola Hegge, tlf. 61 26 60 61

Dato 04.04.2013

Fjellkraft AS - søknad om konsesjon for Brynsåa kraftverk - uttalelse

Konklusjon

Fylkesmannen har innsigelse til at det gis konsesjon for bygging av Brynsåa kraftverk. Dersom det likevel åpnes for en utbygging må det fastsettes vilkår for å begrense skadevirkningene ved utbyggingen.

Bakgrunn

NVE har i brev av 07.01.13 sendt en søknad fra Fjellkraft AS om bygging av Brynsåa kraftverk på høring.

Tiltaket

Kraftverket vil utnytte et fall på 550 m. Det planlegges en ca. 10 m bred og ca. 4 m høy inntaksdam i betong ved kote 790. Fra inntaket føres driftsvannet i en 2,4 km lang nedgravd rørgate via kraftstasjonen og tilbake i elva på kote 240. Driftsvannet føres utenom en elvestrekning på ca. 2,5 km. Det bygges en kraftstasjonsbygning på ca. 60 m². Vassdragets middelvannføring ved inntaket er 0,32 m³/sek. Alminnelig lavvannføring er oppgitt til 0,011 m³/sek, mens 5-persentil sommer og vinter er oppgitt til henholdsvis 0,009 og 0,016 m³/sek. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 0,67 m³/sek, og minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,03 m³/sek. I søknaden er det foreslått sluppet en minstevannføring fra inntaket i Brynsåa på 0,011 m³/sek gjennom hele året. Kraftverket vil få en maksimal effekt på 2,8 MW. Kraftverket vil få en årlig produksjon på 6,8 GWh, hvorav 3,6 GWh er sommerkraft og 3,2 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er anslått til kr. 4,7 / kWh.

Kraftverket knyttes til eksisterende 22 kV linje som går 50 m fra kraftstasjonen.

Fylkesmannens vurdering av virkningene

Botanikk

Søre Brynsåa ble kartlagt gjennom et prosjekt for naturfaglig registreringer av bekkekløfter i Hedmark, Oppland og Sør-Trøndelag i 2007. Søre Brynsåa ble beskrevet som «ei relativt verdifull bekkekløft, typisk for de rike Sør-Gudbrandsdalskløftene. Kløftetopografien er velutviklet, med tilhørende stor økologisk variasjon, kløfta er lite påvirket av nyere inngrep, og det er spesielle kvaliteter knyttet til meget velutviklet moldjords-edelløvskog og (i mindre grad) til fosserøykgranskog. Edelløvskogen er av de største som er kjent i Gudbrandsdalen. Biomangfoldmessig utmerker lokaliteten seg med en ansamling av sørlige arter innen flere artsgrupper som knapt er kjent fra andre steder i dalføret. På den annen side er artsmangfoldet generelt ikke mer enn middels rikt, rike bergveggsamfunn er sjeldne, og skogen er fattig på verdier knyttet til gammel naturskog. Området vil i middels stor grad kunne bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Søre Brynsåa vurderes regionalt til nasjonalt verdifull (verdi 4).»

Store deler av bekkekløften består av to lokaliteter av naturtypen bekkekløft bergvegg med verdi B med høgstaudegranskog. I kløften ligger et mindre område med naturtype kystgranskog ved en ca. 10 m høy foss. Fossen tilfører fosserøyk. Det er en relativt velutviklet lavflora på trærne, og skogen har

potensial for å utvikle et større artsspekter dersom den får utvikle seg urørt. Dette området er verdivurdert som svært viktig (Naturtypeverdi A). Ved nedre del av elva ligger en større edellauvskog (gråor-almeskog) som er vurdert som svært viktig (Naturtypeverdi A). Redusert vannføring som følge av en ev. kraftutbygging må forventes å medføre negativ virkning for fuktighetskrevende arter langs vassdraget. Det vil særlig kunne berøre den lille kystgranskogen og lavsamfunnet i denne, bla. kort og langt trollskjegg, tråragg og mjuktjafs (alle VU). De truede vegetasjonstypene høgstaudegranskog og gråor-almeskog vil også kunne bli negativt endret over tid ved en utbygging. Det vil imidlertid forekomme lengre perioder med vannføring større enn kraftverkets slukeevne, så det er vanskelig å fastslå omfanget av skadevirkningene på floraen.

Det er også registrert truede plantearter langs kløftens sør-østre side. Bla. finnes skogranke (VU) og den prioriterte arten dragehode i området. Skogranke har hele sin norske utbredelse knyttet til Gudbrandsdalen, hvorav det aller meste ligger i Øyer. I den naturfaglige vurderingen som fulgte søknaden er det antydnet at forekomster av skogranke vil bli påvirket av rørgatetraséen. Vi mener det ved en ev. utbygging vil være behov for en detaljkartlegging av vegetasjon i området hvor rørgatetraséen er tenkt plassert, og at detaljplanlegging av rørgatetraséen må gjøres på bakgrunn av dette, slik også søker foreslår som et avbøtende tiltak. Vi mener imidlertid at en slik kartlegging og tilpassing skulle inngått i søknaden, som et nødvendig grunnlag for å vurdere konsekvensene av tiltaket for truede planter, og som grunnlag for å stille ev. krav til plassering av rørgatetrasé. Tiltak som vil skade dragehode vil kreve tillatelse fra Fylkesmannen etter forskrift om dragehode som prioritert art. Den foreliggende konsesjonssøknaden gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere en ev. tillatelse i forhold til denne forskriften.

Den omsøkte kraftutbyggingen kan true naturtyper av nasjonal verdi og forekomster av truede arter. Tiltaket er derfor i konflikt både med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper (§ 4) og forvaltningsmål for arter (§ 5).

Fugl

Det er registrert en hekkelokalitet for hubro på sørsiden av Søre Brynsåa, tett opp til traséen for rørgaten. Reirlokalteten må kartlegges nøyaktig og rørgatetraséen må ikke berøre denne direkte. Anleggsarbeider i hekkesesongen vil være uheldig. Innenfor en avstand på 1 km bør det ikke pågå anleggsarbeider i perioden 15.02 – 15.08. Det er også registrert hekking av fjellvåk i influensområdet. Anleggsarbeider innenfor en radius på 500 m fra hekkelokaliteten bør ikke forekomme i perioden 01.04 – 01.07. Dersom det kan dokumenteres at det ikke er etablert hekking i området innen 15. mai i anleggsåret, kan anleggsarbeider startes opp innenfor denne sonen.

Fisk

På utbyggingsstrekningen har Søre Brynsåa en bestand av elvestasjonær aure. Denne må forventes å bli betydelig påvirket som følge av lav vannføring på utbygd strekning. Denne elvebestanden er imidlertid ikke vurdert å ha stor verdi. Nedre deler av Søre Brynsåa er gyte- og oppvekstelv for storaure. Dette er nedenfor kraftverksutløpet, men strekningen vil bli berørt av brå vannføringsreduksjoner ved driftsutfall i kraftverket dersom det ikke installeres omløpsventil. Krav om omløpsventil bør derfor inngå som vilkår i en ev. konsesjon.

Forholdet til naturmangfoldloven §§ 8-12

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8). Etter vår vurdering er det foretatt relativt god kartlegging av naturmangfoldet i det berørte området og tilgjengelig kunnskap er benyttet.
- Føre-var prinsippet (§ 9). Etter vår vurdering er tilgjengelig kunnskap ikke tilstrekkelig for behandling av saken i forhold til virkninger for naturmangfold. Beslutningsgrunnlaget er begrenset når det gjelder å vurdere hvor stor vannføring som er nødvendig for å begrense skadene av utbyggingen på fuktighetskrevende vegetasjon og på fisk. Det er også en alvorlig mangel at det ikke er foretatt en detaljert plassering av rørgatetraséen, og detaljert vurdering av i hvilken grad denne vil komme i konflikt med truede plantearter og hekkelokalitet for hubro.
- Samlet belastning (jf. nml § 10). Gudbrandsdalen har flere bekkekløfter av nasjonal og internasjonal verdi. Det foreligger nå søknad for 10 mindre kraftverk i sidevassdrag til Gudbrandsdalslågen, og det eksisterer fra før kraftverk i flere sideelver, bla Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. Flere av de eksisterende kraftverkene har forringet verdifulle bekkekløftmiljøer, og dersom alle de nå omsøkte kraftverkene realiseres vil det samlet sett resultere i en betydelig reduksjon i antallet verdifulle bekkekløfter. Vi mener derfor at det ikke vil være forenelig med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper dersom alle de nå omsøkte prosjektene realiseres. Prosjektene som berører de mest verdifulle kløftene bør derfor skånes mot utbygging. Søre Brynsåa er blant de mest verdifulle kløftene.

- Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Vi mener samfunnsnyttene ved den fornybare kraftproduksjon tiltaket vil gi, er mindre enn de miljøskader som må påregnes, og at tilsvarende kraftproduksjon kan oppnås med mindre miljøuleppe andre steder. Søre Brynsåa bør derfor skjermes mot utbygging. Skulle det likevel bli gitt konsesjon må tiltakshaver bekoste avbøtende tiltak.

Forholdet til vannforskriftens § 12

Den omsøkte kraftutbyggingen vil ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget. Selv med de foreslåtte avbøtende tiltakene er det ikke åpenbart at vannforskriftens minimumsmål om god økologisk tilstand vil kunne opprettholdes på den utbygde strekningen. Fisk vil trolig være det mest følsomme kvalitetselementet. Skadevirkningene på vannmiljøet vil muligens kunne avbøtes noe med tiltak, men det omsøkte minstevannslipp er så lavt at faren for at bunnfrysing og kjøving vinterstid skal eliminere fisk og flere andre ferskvannsorganismer fra den berørte elvestrekningen er betydelig. Det kan synes tvilsomt om en utbygging er realistisk med en vesentlig økt minstevannføring.

Landskap

Landskapsvirkningene av tiltaket vurderes som begrenset forutsatt at det legges vekt på å sette i stand terrenget langs rørraséen. Vi forutsetter at NVE påser at dette ivaretas på en god måte gjennom sitt tilsyn med en ev. utbygging.

Forurensing

Fraføring av vann fra elva på den utbygde fallstrekningen vil redusere resipientkapasiteten på strekningen. Det er imidlertid ikke store lokale forurensingskilder på denne strekningen. Vi vil derfor ikke forvente at fraføringen av vann vil medføre vesentlig forringelse av vannkvaliteten, men det vil være grunn til å overvåke virkningen av en ev. utbygging.

Det kan være utfordringer knyttet til støy fra kraftverk. Søker opplyser at det vil bli brukt materialer og lyddemping slik at støyforskriftens grenseverdier ikke overskrides. Dersom kraftverket medfører støy av betydning vil det kunne utløse behov for behandling etter forurensingsloven.

Dersom det i anleggsperioden skal utføres arbeid som kan medføre fare for forurensing må dette også meldes til Fylkesmannen for vurdering.

Landbruk

Landbruket berøres av utbyggingsprosjektet først og fremst ved at produktive landbruksarealer blir omdisponert til andre formål enten midlertidig eller varig. Midlertidig omdisponering kan også ha varige konsekvenser. På jordbruksareal kan en få redusert jordas produksjonsevne dersom en ikke tar tilstrekkelig hensyn til jordbunnens ulike egenskaper og har tilstrekkelig kontroll med utførelse av arbeidet. Dette er svært viktig at blir fulgt opp, og at det kan dokumenteres.

For Brynsåa kraftverk vil rørgata gå over dyrka jord i en lengde av nær 900 m. I følge søknaden skal rørene være nedgravd hele vegen. Det framgår ikke av søknaden hvor stor overdekningen over rørene vil være. På dyrka jord vil det være viktig at en ikke kommer i konflikt med grøftesystemer, og et rør må ligge godt under grøftedybde. Hvor djupt grøftesystem går på de enkelte jorder må kartlegges slik at det ikke blir konflikt mot dette. Vi vil anta at dersom det sikres en overdekning på minimum 1,2 m vil en unngå konflikt med grøfting av dyrka jord. Dersom rørgata kan medføre avskjæring av grøftesystemer, er det viktig å sikre at disse blir satt i stand. Når det gjelder hvordan arbeidet med å legge rørgate og anleggsvei over dyrka jord bør utføres for å sikre at det ikke fører til redusert produksjonsevne på jorda, viser vi til rapport utarbeidet av Bioforsk på oppdrag fra Samferdselsdepartementet. *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer*. Se her:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/sd/dok/rapporter_planer/rapporter/2013/flytting-av-oppdyrket-jordsmonn-for-reet.html?id=715895 For dette tilfellet viser vi særlig til kap. 2.2.1 – 2.2.3 i rapporten.

Rørgata vil også gå gjennom produktive skogområder. Det synes uklart om det vil være noen restriksjoner på skogproduksjon på terreng over rørgata. Fylkesmannen forutsetter at skogproduksjon og skogsdrift kan foregå som tidligere på arealet. Dette innebærer blant annet at skogsmaskiner fritt må kunne krysse rørgata. Dersom det ikke er tilfelle vil det kunne få konsekvenser for utnytting av betydelige skogarealer, og det er ikke akseptabelt. Fylkesmannen vil i så fall ha innsigelse til tiltaket.

Når det gjelder anleggsvei på dyrka jord forutsetter Fylkesmannen at disse fjernes etter avsluttet anleggsperiode, og at traséen tilbakeføres til dyrket mark.

Samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har ingen merknader til en ev. utbygging av Brynsåa kraftverk med hensyn til samfunnssikkerhet.

Oppsummering

Fylkesmannen fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for det omsøkte kraftverket i Søre Brynsåa ut fra hensynet til naturmiljøet i bekkekløften, og særlig hensynet til kystgranskogen i kløfta, samt på grunn av manglende utredning av ev. konsekvenser av rørgatetraséen for truede plantearter og hekkelokalitet for hubro. Vi har også innsigelse til en utbygging av hensyn til skogbruket dersom rørgaten ikke fritt kan krysses med skogsmaskiner. Innsigelsen er fremmet med hjemmel i vannressurslovens § 24 og begrunnet ut fra hensynet til skogbruket, naturmangfoldet og ut fra forutsetningene i vannforskriftens § 12.

Dersom det likevel gis konsesjon for en utbygging må det stilles følgende vilkår i en ev. konsesjon:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,011 m³/sek hele året.
- Etablering av omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd.
- Anleggsarbeid kan ikke gjennomføres nærmere hekkelokalitet for hubro enn 1 km i perioden 15.02 – 15.08, eller nærmere enn 500 m fra hekkelokaliteten for fjellvåk i perioden 01.04 – 01.07.
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider, som veger, riggområde og massetipper.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.
- Standard naturforvaltningsvilkår.
- Hjemmel til å pålegge undersøkelser/overvåking av vannkvalitet og begroing.
- Der anleggsveg og rørgate berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt. For utførelse av arbeid på dyrket mark må dette utføres i tråd med prinsipper som framgår av *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer*. kap. 2.2.1 – 2.2.3.
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.

Skade på dragehode kan ikke skje uten tillatelse fra Fylkesmannen etter forskrift om dragehode som prioritert art. Slik behandling kan ikke finne sted før en mer detaljert kartlegging av truede arter langs rørgaten og detaljplan for rørtraséen foreligger.

Kristin Hille Valla

Vebjørn Knarrum
avdelingsdirektør

Kopi: Direktoratet for naturforvaltning
 Oppland fylkeskommune
 Øyer kommune